

Σχήματα ἄνωμων πραγμάτων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ. Ὁ κόσμος σήμερον ὄχι μόνον ἐξογκώνεται, ἀλλ' εὐρίσκεται εἰς ἐσωτερικὴν ἀντιδικίαν. Τὰ ὀνόματά του ὄχι μόνον πολλαπλασιάζονται ἀκαταπαύστως, ἀλλ' ἀρχίζουν νὰ μονομαχοῦν ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ τοῦ ἐπιβάλλουν, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν ἀντικειμενικὴν των παράστασιν, τὸ περιεχόμενον τῆς ὁποίας ἐκεῖνος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐλέγξῃ, τί πρέπει νὰ ἔχῃ, τὰ τμήματα δηλαδὴ τοῦ περιβάλλοντός του. Τὸ περιβάλλον αὐτὸ ἀποστέλλει σήμερον τὰ ὀνόματά του εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὀνόματα, τὰ ὁποῖα δὲν προϋποθέτουν τὴν ἐμπειρίαν τοῦ παραλήπτου, ἀλλ' ἐπιβεβαιώνουν τὴν πείραν ἀγνώστων ἐγγυητῶν. Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὸν σημερινὸν ἄνθρωπον, ἔχουν ὑποθετικὸν χαρακτήρα. Δὲν ἔρχονται δηλαδὴ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' εἰς τὸν ἄνθρωπον· διὰ τὸ περιεχόμενον των δὲν ὑπάρχουν ἀναμνήσεις, ἀλλ' ὑποσχέσεις· δὲν σχετίζονται πρὸς τὸ παρελθόν, ἀλλὰ πρὸς τὸ μέλλον· δὲν βασίζονται εἰς τὸ εἶναι, ἀλλ' εἰς τὸ φαίνεσθαι.

Ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἀπουσιάζει ἡ σχέσηις μεταξύ ὀνόματος καὶ εἶναι, τὰ ὀνόματα ὑπερπηδοῦν τὰ ὄριά των, κατ' οὐσίαν ἐν τούτοις δὲν ἔχουν ὄρια, ἀλλ' εἶναι δυνατὸν νὰ περιβληθοῦν ὅλα τὰ σχήματα, νὰ τὰ τροποποιοῦν χωρὶς κανένα ἔλεγχον, νὰ ἐμφανίζωνται κατὰ τὸν ἓνα καὶ ἄλλοτε κατὰ τὸν ἄλλον τρόπον. Εἰς τὴν αὐθαιρεσίαν αὐτὴν τὰ ὀνόματα σχηματίζουσι παρατάξεις ἀναλόγως τῆς περιοχῆς τοῦ ἀνθρώπινου σώματος ἢ τῆς κοινωνικῆς στάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται καὶ ἀρχίζουσι ἓνα ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ ὁποῖος ὁμοιάζει πρὸς τὴν ὁμαδικὴν ξιφομαχίαν τῆς ρωμαϊκῆς ἀρένας. Ὅπως οἱ gladiatores ἦσαν χωρὶς ἐξαίρεσιν μεταξύ των ἐχθροὶ καὶ ὅπως ὁ ἀποδεκατισμὸς τῶν ἀντιπάλων ἦτο ἡ προϋπόθεσις τῆς τελικῆς νίκης τοῦ ἐπιζώντος, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ κρέμα τοῦ προσώπου ἢ τὸ αὐτοκίνητον ἔχουσι νὰ συναγωνισθοῦν μίαν ὀλόκληρον σειρὰν ἐναντίων, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ κοινοῦ ἐλπίζουσι εἰς τὴν τελικὴν ἐπικράτησιν. Τὰ ὑποθετικὰ ὀνόματα ἀποδύονται λοιπὸν εἰς ἓνα φυλετικὸν ἀγῶνα μέχρι θανάτου μὲ τὴν ἐλπίδα, εἰς τὸ τέλος νὰ θέσουν τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἐκτὸς μάχης. Συνήθως ἐν τούτοις ἀποφεύγουσι τεχνηέντως τὴν πάλην σῶμα πρὸς σῶμα καὶ ἐμφανίζονται ὡς νικηταὶ κατὰ πρόληψιν, ὥστε τελικῶς ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ γνωρίζῃ τὸν πραγματικὸν νικητὴν. Ὄνόματα πρὸς στιγμὴν ἐπικρατοῦν, τρέχουσι εἰς τὰ στάδια τῶν ἐπισήμων θεαμάτων τὸν γύρον τοῦ θριάμβου καὶ πάλιν ἐξαφανίζονται, διὰ νὰ παρελάσῃ οἱ ἀναμένοντες. Τὰ ὀνόματα τῶν σημερινῶν πραγμάτων ἐμφανίζονται καὶ ἐξαφανίζονται, πάντοτε νικοῦν καὶ πάντοτε φοβοῦνται τοὺς ἠττημένους, ζοῦν «τὸν ἐκείνων θάνατον», συνήθως ὅμως ὑπὸ διωρίαν, χωρὶς οὔτε νὰ θέλουν, ἰδίως ὅταν ἐπικρατοῦν, νὰ διατηρήσῃ τὴν ὄψιν των. Ἀλλάζουσι λοιπὸν τὰ ὑποθετικὰ ὀνόματα συνεχῶς τὴν μορφήν των, εἴτε διότι ἐκδιώκονται, εἴτε διὰ νὰ εἶναι πάντοτε πρόσφατα. Δὲν διαθέτουν ἢ δὲν ἀνέχονται τὸν χρόνον καὶ εἶναι κατὰ κάποιον τρόπον γλωσσικὰ «μικρόβια». Ὁ μέγας ἐχθρὸς τῆς γλώσσης εἶναι σήμερον ἡ ἱστορία.

ΕΚ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ. Βεβαίως μεταξύ ζωῆς καὶ ἱστορίας ἐπεκράτησε πάντοτε μία ἔντασις σχέσεων καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὠρισμένα βασικὰ ὀνόματα τοῦ παρελθόντος ἀπέκτησαν, σχεδὸν χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ καταλάβῃ, νέον περιεχόμενον. Μὲ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων ἰδίως οἱ πνευματικοὶ ὄροι ἔχασαν τὴν ἀρχικὴν των σημασίαν, ἐκλείσαν ὅμως μέσα των τὸν παλμὸν τῆς ζωῆς. Δηλαδή ἡ ζωὴ δὲν ἐτάχθη ἐναντίον τῆς ἱστορίας, ἀλλ' ὑπῆρξεν, ἔστω καὶ ἂν κόπτοτε δὲν τὸ παρεδέχθη, ἡ ἐξέλιξις τῆς. Ἡ ἱστορία ἐδωσεν εἰς τὴν ζωὴν τὰ νάματά της, ἀκόμη καὶ ὅταν ἡ ζωὴ εἶχεν ἀνακαλύψει μίαν νέαν πνευματικὴν πηγὴν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ἄφησε τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐπαναλάβῃ ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀνθρωπισμὸν του,

ἀλλὰ τὸν ἐβοήθησε νὰ τοῦ δώσῃ συνέχειαν. Τὰ ὀνόματα τῆς ἱστορίας συνεκράτησαν τὴν κοινὴν ἐμπειρίαν, ὑπῆρξαν ἢ πεμπτουσία τοῦ συνολικοῦ ἀγωνίσματος τῶν ἐκπροσώπων ἑνὸς ἱστορικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἔδιδεν ἐνότητα καὶ δικαίωσιν εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἦτο ἀκριβῶς ἢ ἐσωτερικὴ τῆς προϋπόθεσις. Πίσω ἀπὸ τὰ ὀνόματα αὐτὰ ἐκρύπτετο ἢ ἐγγύησις τῆς ζωῆς, ἢ δοκιμασία καὶ ἢ ἐπιδοκιμασία τοῦ συνολικοῦ παρελθόντος. Διὰ τοῦτο ἐντὸς τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἦτο δυνατὸν νὰ εὔρη θέσιν καὶ τὸ μέλλον νὰ χωρέσῃ μία νέα ζωὴ, ἢ ὁποία εἶχε τὴν φιλοδοξίαν μὲ τὴν ἰδικὴν τῆς πείραν νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ πραγματικόν των νόημα, νὰ ἐπανέλθῃ δηλαδὴ εἰς τὴν πηγὴν καὶ κατὰ τοῦτο, παρ' ὅλην τὴν νέαν τροπὴν τῶν πραγμάτων, νὰ διατηρήσῃ τὴν συνοχὴν τοῦ ἱστορικοῦ πνεύματος.

Τὰ σημερινὰ λοιπὸν ὀνόματα, τὰ ὁποῖα δὲν προϋποθέτουν τὴν ζωὴν, στρέφονται ἐναντίον τοῦ ἱστορικοῦ πνεύματος. Ἄλλοτε μετεβάλλετο μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἢ σχέσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ ἴδια πράγματα. Τὸ ὄνομα ὁμῶς τῶν πραγμάτων, ἢ «ἐκκλησία» ὡς συνέλευσις τοῦ λαοῦ χάριν ἑνὸς πολιτικοῦ θέματος ἢ χάριν τῆς λατρείας εἰς ἕνα ὠρισμένον τόπον, ἦτο ὁ πνευματικὸς οἶκος τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου ἀνθρώπου. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας μεταβάλλεται τὸ ὄνομα, ἐπειδὴ μεταβάλλεται ἢ σχέσις, ἐπειδὴ ἢ ζωὴ ἀντικαθιστᾷ τὰ πράγματά της, ὅχι μόνον τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι τὴν ἔχει ἀντικαταστήσει. Ἡ ἀντικατάστασις τῆς φύσεως ἢ τῆς κατασκευῆς προηγείται τοῦ ὀνόματος καὶ ὅταν μεταβάλλῃ ἐμφάνισιν, ἀποθέτει τὸ ὄνομά της. Ἀσφαλῶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὸ νέον πρᾶγμα νὰ διατηρήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ προηγουμένου, τοῦτο ὁμῶς θὰ προϋπέθετε μίαν ἐσωτερικὴν ἀλληλεγγύην τῶν πραγμάτων.

Ὅ,τι ἀκριβῶς κινδυνεύει σήμερον νὰ χαθῇ, εἶναι ἢ ἐσωτερικὴ ἀλληλεγγύη τῆς πραγματικότητος, ἢ ὁποία ὑπεχρέωσε τὸν ἄνθρωπον νὰ ζητήσῃ τὴν συνοχὴν καὶ κάποτε νὰ ὀνομάσῃ δύο πράγματα μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν. Ὅπου ὁμῶς ὁ κόσμος ἀποτελεῖται ἐκ τμημάτων, τὰ ὁποῖα ἔχουν λόγους νὰ μὴ παραδέχωνται τὴν ἐνότητα καὶ νὰ χρειάζωνται ὀλόκληρον τὸν ἄνθρωπον διὰ τὸν πολλαπλασιασμὸν ἢ τὴν μετατροπὴν των, τὸ ὄνομα ἀναλαμβάνει νὰ τονίσῃ τὴν διαφορὰν, νὰ δείξῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν, ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲ ἔχει κομμίαν σχέσιν οὔτε πρὸς ὅ,τι ὑπάρχει δίπλα του οὔτε πρὸς ὅ,τι ἔχει προηγηθῇ. Ἀναλόγως τῆς ἱστορικῆς του διαστάσεως ἄλλοτε λοιπὸν τὸ ἴδιον ὄνομα ἦτο δυνατὸν νὰ σημαίνει διάφορα πράγματα· σήμερον τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἔχει ἀναλόγως τῆς ἐξελίξεώς του διάφορα ὀνόματα. Πρὸ πάντων ὁμῶς τὸ ὄνομα δὲν περιγράφει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἶναι συστατικὸν τοῦ πρᾶματος, ἀντὶ νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος περὶ τὸ πρᾶγμα, εἶναι τὸ πρᾶγμα περὶ τὸν ἄνθρωπον. Μεταξὺ ὀνόματος καὶ πρᾶματος δὲν μεσολαβεῖ σήμερον ἢ πείρα, ἀλλὰ μόνον ἢ πρόθεσις νὰ θραυσθῇ ἢ ἐνότης πρὸς τὰ παρελθόντα καὶ πρὸς τὰ σύγχρονα, νὰ παρουσιάσῃ τὸ πρᾶγμα μὲσω τοῦ ὀνόματος τὸν ἐντελῶς ἀσύγκριτον χαρα-

κτῆρα του, προτού νὰ γίνῃ ἀντικείμενον τῆς ζωῆς.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΗΣ ΟΜΙΛΟΥΣΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ. Δὲν προηγείται σήμερον ἡ πείρα τοῦ ὀνόματος, ὅπως συμβαίνει ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει νὰ ὀμιλῇ, οὔτε συμβαδίζει πρὸς τὸ ὄνομα, ὅπως συμβαίνει ὅταν ὁ ἄνθρωπος δοκιμάζῃ μίαν πλευρὰν τοῦ κόσμου, τὴν ὁποίαν προηγουμένως δὲν ἐγνώριζεν, ἀλλ' ἀπλῶς ἔπεται τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τὰς περισσότερας περιπτώσεις μένει μία κενὴ δυνατότης, δηλαδή ὁ ἄνθρωπος διαθέτει ὀνόματα διὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐφ' ὅρου ζωῆς δὲν θὰ δοκιμάσῃ. "Ὅταν τύχῃ ἡ πείρα, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ ὀνόματος ἀποκτᾷ χωρὶς τὴν ἐγγύησιν καὶ τὴν ὁδηγίαν τοῦ παρελθόντος, νὰ πρέπει νὰ διακοπῇ χάριν μιᾶς ἐπομένης ἐμπειρίας, τὸ πρῶτον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον χάνεται, εἶναι λοιπὸν τὸ ὄνομά της. "Ἄλλα ὀνόματα ἀναγγέλλουν ἄλλην ἐμπειρίαν, δηλαδή ἡ γλῶσσα προπορεύεται εἰς τὴν διακοπὴν τῆς ἐμπειρίας. Τὰ σημερινὰ ὀνόματα πρέπει νὰ προλειάνουν τὸ ἔδαφος διὰ τὸ μέχρι στιγμῆς ἀνύπαρκτον, νὰ ὀδηγήσουν τὸ νέον πρᾶγμα εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς πνευματικῆς συνεχείας, εἰς τὴν στάσιν τῆς ἱστορίας χάριν ἐνὸς τολμήματος, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐγγύησις πλὴν τῆς ἀπροσδοκίτου ἐπιφανείας τοῦ κόσμου.

Μὲ ὅσον θόρυβον εἶναι δυνατὸν νὰ προκαλέσουν, εἰσέρχονται σήμερον εἰς τὸν γλωσσικὸν χῶρον ὀπτικὰ σήματα ἀγνώστων πραγματικότητων, ὀνόματα χωρὶς περιεχόμενον, διὰ τὰ ὁποῖα χρειάζονται ἐξηγήσεις, τὰ ὁποῖα εἶναι δηλαδή χωρὶς τὴν ἐρμηνείαν τρίτων ἄλυτα αἰνίγματα: «Κόλστον», «μπᾶκ σπραίη», «ἀεροζόλ», «παρκετέζα», «σέρικ», «σαμπουάν», «ἀσετολίν», «ρουλότα», «σελοφόν», «ρεζοπάλ», «παλμολίβ», «μίξερ», εἶναι ὀνόματα τμημάτων τοῦ νέου κόσμου. Τὰ ὀνόματα αὐτὰ εἶναι ἴσως κακόηχα καὶ ἐντελῶς διαφορετικῆς κατασκευῆς ἐξ ὅσων συνήθως διαθέτει ἡ γλῶσσα, τὸ πρόβλημα ὅμως δὲν εἶναι αἰσθητικῆς φύσεως, συνεπῶς δὲν θὰ λυθῇ ἐὰν μεταφρασθοῦν ἐπακριδῶς εἰς τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ γλωσσικῶν ὄρων ἄλλων λαῶν. Διότι θὰ ἦτο δυνατὸν τὰ ὀνόματα αὐτὰ νὰ συγκροτηθοῦν συμφώνως πρὸς ὅλους τοὺς κανόνας τῆς γλώσσης, νὰ γίνῃ ἐπὶ παραδείγματι λόγος περὶ «ἀτομικῶν ἀντιδραστήρων» καὶ τὸ πρόβλημα νὰ μένῃ ἀνέπαφον, ὁ ἄνθρωπος νὰ πρέπει νὰ μάθῃ προηγουμένως τὸ ὄνομα καὶ κατόπιν τὸ πρᾶγμα ἢ μόνον τὸ ὄνομα χωρὶς ἐλπίδα γνώσεως τοῦ πράγματος. "Ἄλλοτε ὁ ἄνθρωπος ἀπέκτα μὲ τὴν ζωὴν του τὴν ἐμπειρίαν τοῦ κόσμου του, σήμερον πρέπει νὰ τὸν διδαχθῇ, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ μιᾶς ξένης γλώσσης.

Τὰ σημερινὰ ὀνόματα ἀναφέρονται εἰς τὴν μνήμην, χωρὶς νὰ βασίζονται ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ὅ,τι παριστοῦν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαφανίζονται, χωρὶς

να εγκαταλείπουν ίχνη, ώστε άλλα ονόματα να εύρισκουν την εύκαιρίαν να έλθουν με την σειράν των εις την επιφάνειαν. Τα ονόματα ένός κόσμου, ό όποίος βασίζεται εις την άλλαγήν τών συστατικών του, κυκλοφορούν εις τὸ πλευρόν του ανθρώπου, του κάνουν επίσκεψιν, κάποτε φιλοξενούνται εύχαρίστως, άλλοτε είναι άνεπιθύμητα, δέν χάνουν όμως τὸ θάρρος των και παρουσιάζονται εις την πρώτην εύκαιρίαν και πάλιν, έως ότου διεισδύσουν εις τὸν άνθρωπον και του επιβάλλουν τὸ τμήμα του κόσμου, εκ του όποιου εκπορεύονται. Δέν έχουν λοιπόν σήμερα τα ονόματα τὸν τόπον των έντός του ανθρώπου, αλλά περιβάλλουν τὸν άνθρωπον. "Όπως κάποτε εις την μυθολογίαν τὰ πράγματα με τὸν ανθρώπινον λόγον των άπεκάλυπτον εις τὸν άνθρωπον τὰ μυστήρια του κόσμου και του παρείχον συμβουλάς, δια να συμπεριφερθῆ καταλλήλως, τὸν πληροφορούν και σήμερα, τί υπάρχει εις τὸν κόσμον, που εύρίσκονται κρυμμένα τὰ μυστικά του και εις τί ακριβώς πρέπει να δώση την συγκατάθεσίν του. Χάριν τῆς συγκαταθέσεως αὐτῆς τὰ ονόματα άποκτούν έντός τῆς γλώσσης τιμητικὴν φρουράν ἢ δημιουργούν τμήματα κρούσεως, πλησιάζουν τὸν άνθρωπον έξ όλων τών κατευθύνσεων και προσπαθούν να τὸν συγκινήσουν ἢ να τὸν εκβιάσουν.

Τὰ ονόματα τών πραγμάτων αναλαμβάνουν σήμερα να εξηγήσουν και να επιβάλουν τὸν κόσμον εις τὸν άνθρωπον. Δέν περιορίζονται δια τούτο μόνον εις την επανάληψιν, άλλ' άναθέτουν εις την γλώσσαν να φροντίσῃ δια τὸ κατάλληλον κλίμα τῆς παρουσίας των. Σήμερα δέν άπευθύνει ό άνθρωπος τὸν λόγον εις τὰ πράγματα, αλλά τὰ πράγματα άμιλούν εις τὸν άνθρωπον. "Όχι μόνον δέν περιμένουν να μάθουν τὸ ὄνομά των, ὄχι μόνον έμφανίζονται κατ' εύθείαν έντός τῆς γλώσσης, χωρὶς να ζητήσουν την άδειαν του ανθρώπου, άλλ' αρχίζουν να συνμιλούν μεταξύ των, να του παίζουν θέατρον, να προσελκύουν την προσοχήν του αὐτοπεριγραφόμενα, να καθορίζουν και να εκθειάζουν τὰ γνωρίσματά των, χωρὶς να δέχωνται παρατηρήσεις. Προηγουμένως ό άνθρωπος ώνόμαζε τὰ πράγματα, ώριζε την θέσιν των και ἦτο ό κύριός των. Εις την εποχήν μας τὰ πράγματα ονομάζουν τὸν έαυτόν των, ορίζουν την θέσιν του ανθρώπου και έλέγχουν την συμπεριφοράν του.

ΜΕΤΑΞΥ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΧΩΡΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ ΧΩΡΟΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΣ ΕΝΩΣ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΚΑΙΡΟΥ. 'Η γλώσσα έξακολουθεῖ λοιπόν νὸ ονομάζῃ τὰ πάντα, άλλ' ἡ ονομασία αὐτῆ δέν προκύπτει εκ τῆς συναντήσεως του ανθρώπου πρὸς τὰ πράγματα, άλλ' εἶτε είναι δάνειον άλλων καιρῶν, έχει δηλαδὴ ὡς βάσιν μίαν άλλην έμπειρίαν, εἶτε προσφέρεται εις τὸν άνθρωπον, χωρὶς να προϋποθέτῃ οὔτε την συγκατάθεσίν του οὔτε την προσωπικὴν του πείραν. 'Υπάρχουν λέξεις, ὅπως αἱ έπόμεναι: «κυκλοφορῶ» («'Απαγορεύεται ἡ κυκλοφορία

μερον εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ μεταχειρίζεται τὸ ἐκφραστικὸν ὄργανον τοῦ καιροῦ, ὁ ὁποῖος ἀλλοῦ δυνάμει καὶ ἀλλοῦ ἐνεργείᾳ παρήλθε. Καὶ ὅταν ἀκόμη διακρίνη τὴν τομὴν εἰς τὴν παρουσίαν του ἐντὸς τοῦ κόσμου καὶ ἀπελπίζεται ἢ ἀντιστρόφως ἀνακηρύσσει τὸν ἑαυτὸν του πρόσκοπον τοῦ μέλλοντος, ὁ ἄνθρωπος ζῆ ἐκ τῶν περισσευμάτων τῆς γλώσσης τῆς φύσεως, ὅπως ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι παίρνουν εἰς τὸ ταξίδι των ὠρισμένα τρόφιμα, διὰ νὰ μὴ τοὺς στοιχίσῃ ἀκριβὰ ἢ μετακινήσις. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος παρατηρεῖ καὶ κρίνει τὸν σημερινὸν κόσμον, ὅπως εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ ὁποῖος ἐβάσιζε τὴν ζωὴν εἰς τὴν προσωπικὴν ἐμπειρίαν.

ΠΩΣ Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΕΡΜΑΤΙΖΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟ-ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΙΝ. Ἐκ τῆς σχέσεως ἀνθρώπου καὶ φύσεως προέκυψεν ἡ γλῶσσα, τὴν ὁποίαν ὠμίλησεν ὁ ἄνθρωπος μέχρι τοῦ προτελευταίου αἰῶνος τῆς ἱστορίας. Ἐκτοτε ἡ ζωὴ μετατίθεται ἐπὶ ἐνὸς νέου ἐπιπέδου καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν προβάλλονται νέαι ἀπαιτήσεις. Ἐφ' ὅσον αἱ ἀπαιτήσεις αὗται ἀναφέρονται εἰς τὴν συνεννόησιν τῶν ἀνθρώπων ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν νέων δεδομένων, ἡ γλῶσσα ἀναπτύσσει τοὺς τεχνικοὺς ὄρους. Ἡ γλῶσσα ὁμως δὲν ὑπῆρξε μόνον τὸ ὄργανον τῆς συνεννοήσεως κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὴν πράξιν, ἀλλ' ἡ εἴσοδος τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ βάθος τῶν πραγμάτων.

Διὰ τὴν εἴσοδον αὐτὴν ὑπάρχουν σήμερον τεχνικαὶ διαρρυθμίσεις, ὥστε ἡ γλῶσσα νὰ φαίνεται, ὅτι ἐτερμάτισε τὴν ἀποστολὴν της. Ἐὰν ὁ Δημόκριτος διέσπασε τὸν κόσμον εἰς ἄτομα, τὸ ἔπραξε μὲ τὴν γλῶσσαν, σήμερον ὁμως διασπῶνται τὰ ἄτομα μέσῳ τεχνικῶν δυνατοτήτων μὲ ἀποτέλεσμα, ἰδίως τὰ ἐπακόλουθα τῆς διασπάσεως αὐτῆς νὰ μὴ χωροῦν εἰς τὴν γλῶσσαν. Ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὸ βάθος τῶν πραγμάτων, φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἔπαυσε νὰ ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς γλώσσης καὶ ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν τεχνικῶν κατασκευῶν. Ἐὰν ὁμως αἱ τεχνικαὶ κατασκευαὶ ἀποτελοῦν σήμερον τὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὸ βάθος τῶν σχέσεών του πρὸς τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὸ κοινωνικὸν του περιβάλλον, ἀπουσιάζει ἀκριβῶς ἡ γλῶσσα, ἡ ὁποία θὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν οὐσίαν τῶν γεγονότων, ἐκ τῶν ὁποίων περιβάλλεται καὶ ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ του. Ἡ τεχνικὴ συσκευὴ εἶναι δυνατὸν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ βάθος τῆς φύσεως, δὲν εἰσχωρεῖ ὁμως εἰς τὸν ἑαυτὸν της, δηλαδή ἡ τεχνικὴ ἀντικαθιστᾷ τὴν γλῶσσαν τῆς φύσεως, ὅσον ὁμως περισσότερον καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἱκανὸν νὰ ζῆ μετα-
-φυσικῶς, τόσον περισσότερον τὸν ἀφήνει ἐκτὸς τῆς οὐσίας της. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἡ τεχνικὴ παραμένει χωρὶς ἀνθρώπινον πρόσωπον, ἐφ' ὅσον δὲν εἰσχωρεῖ εἰς τὴν γλῶσσαν.

Ἐφ' ὅσον ἡ τεχνικὴ ἀντικαθιστᾷ τὸν φυσικὸν κόσμον, ἀντικα-

θιστῆ καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Ταυτοχρόνως ὅμως προβάλλει τὴν ἀπαίτησιν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ δημιουργήσῃ τὴν γλῶσσαν, ἢ ὅποια θὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς της. Ἡ εἴσοδος αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπλῶς μεταφυσικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀλλὰ βιολογικῆς σημασίας, ὅπως βιολογικῆς σημασίας διὰ τὸν ἄνθρωπον ὑπῆρξεν ἡ εἴσοδος τοῦ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς φύσεως. Μὲ τὴν γλωσσικὴν του διείσδυσιν ἐντὸς τῆς φύσεως ὁ ἄνθρωπος ἐβεβαίωσε τὴν ὑπαρξίν του ἀπὸ τῆς προϊστορίας μέχρι σήμερον. Ὁ ἄνθρωπος ἐκέρδισε τὴν ζωὴν καὶ ἀπέκτησε τὴν βεβαιότητα τῶν πράξεών του, ἐπειδὴ ἐτοποθέτησε τὸν κόσμον εἰς τὴν γλῶσσαν, ἐπειδὴ ἐγνώριζε, τί συμβαίνει εἰς τὸ βάθος τοῦ κόσμου, ὁ ὅποιος τὸν περιέβαλλε. Διὰ τοῦτο, ἐν ὅσῳ ἴσχυεν ἡ γλῶσσα τῶν φυσικῶν σχέσεων, ὁ ἄνθρωπος ἐκράτησε τὸν κόσμον ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψίν του.

Μὲ τὴν ἐμφάνισιν ὅμως τῆς τεχνικῆς ὁ ἄνθρωπος δὲν ζῆ ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἐκ τῆς σχέσεώς του πρὸς τὸν κόσμον. Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον σχετίζεται πρὸς τὸ περιβάλλον του, εἶναι ἡ προϋπόθεσις τοῦ ἐπιουσίου του ἄρτου. Ἡ ἐξωτερικὴ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐναντι ὅσων τὸν περιβάλλουν, ὅ,τι ἔχει ἀνάγκην, ὅ,τι θέλει καὶ ὅ,τι πράττει ὁ ἴδιος, ἀποτελεῖ σήμερον τὴν βάσιν τῆς ζωῆς του, δηλαδὴ τὸν πραγματικόν του κόσμον. Ἡ γλῶσσα λοιπὸν εἶναι δυνατὸν νὰ τερματίζῃ τὴν ἀποστολὴν της ὡς πρὸς τὸν κόσμον, ὁ ὅποιος περιέβαλλε τὸν ἄνθρωπον μέχρι σήμερον, τοῦτο ὅμως ἔχει τὴν ἐννοίαν, ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διαστάσεώς της ἐντὸς τοῦ κόσμου, ὁ ὅποιος ἀντικατέστησε τὸν κόσμον τῆς φύσεως.

ΚΑΘ' ΟΔΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΡΣΙΝ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΣ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΛΗΣ. Τὸ πρόβλημα τῆς σημερινῆς γλώσσης δὲν εἶναι, πῶς οἱ ἄνθρωποι θὰ συνεννοηθοῦν μεταξύ των, διὰ νὰ κατασκευάσουν, ὅ,τι ἀντικαθιστῆ τὴν φύσιν, μία ἀπαίτησις, ἢ ὅποια οὕτως ἢ ἄλλως ἔχει ἐκπληρωθῆ, ἐὰν ἀναλογισθῆ κανεὶς τὸ κράτος τῶν τεχνικῶν ὄρων ἢ πῶς θὰ παρουσιασθῆ μία γλωσσικὴ ἀναλογία μεταξύ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν καλυμμάτων τῶν τεχνικῶν του κατασκευῶν καὶ γεγονότων, ὅ,τι συμβαίνει γενικῶς εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ὥστε ἡ γλῶσσα νὰ χάνῃ τὸ βάθος της, ἀλλὰ πῶς θὰ δημιουργηθῆ μία γλῶσσα ἐκ τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν σχέσιν του πρὸς τὸν κόσμον, μία γλῶσσα κατ' ἀναφορὰν πρὸς τοὺς πραγματικοὺς ὄρους τῆς ζωῆς, ὅπως συνέβη μὲ τὴν γλῶσσαν μέχρι σήμερον. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας δηλαδὴ ἀπαιτεῖται ἐκ νέου ἡ γλῶσσα τῆς σχέσεως ἀνθρώπου καὶ κόσμου, ἡ ἐσωτερικεύσεις τῆς νέας πραγματικότητος, τῆς στάσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι τῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια ρυθμίζουν τὴν ἐξωτερικὴν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν του ὑπαρξίν, ἡ γλῶσσα τῆς κεντρικῆς του σημερινῆς

διαστάσεως, ἡ ὁποία ἀντικατέστησε τὸ μέγεθος «φύσις», ἡ γλώσσα τῆς τεχνικῆς.

Ἡ ἐκπλήρωσις αὐτοῦ τοῦ αἰτήματος εἶναι σήμερον δυσκολωτέρα ἀπ' ὅ,τι ἴσως ὑπῆρξεν ἡ προϊστορική δημιουργία τῆς γλώσσης, πρῶτον διότι δὲν ὑπάρχει ὁ ἀπεριόριστος χρόνος τῆς προϊστορίας. Ἐνῶ τὸ αἶτημα τῆς δημιουργίας τῆς γλώσσης ὑπῆρξεν ἡ δυνατότης τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὁποίας ὁ χρόνος δὲν εἶχε σημασίαν, σήμερον εἶναι ἡ ἀποστολή τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τῆς μικροτέρας δυνατῆς προθεσμίας. Εἶναι δηλαδὴ σήμερον δυνατόν ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ κόσμος νὰ συγκρουσθῶν, προτοῦ ἡ γλώσσα κατορθώσῃ νὰ θέσῃ τὸν κόσμον ὑπὸ τὴν παρακολούθησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ δευτέρα καὶ ἡ οὐσιαστικὴ δυσκολία εἶναι ὅμως ἡ ἀπουσία τῆς ἀποστάσεως μεταξύ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σημερινοῦ του περιβάλλοντος.

Ἐνῶ ἄλλοτε εἶχε τεθῆ διὰ τὸν ἄνθρωπον ζήτημα ἐξανθρωπισμοῦ ἐνὸς κατὰ βάσιν ἑτέρου, ὁ ὁποῖος τελικῶς ἐπετεύχθη διὰ τῆς ἐμφυχώσεως τοῦ ἑτέρου αὐτοῦ, τῆς προικοδοτήσεως δηλαδὴ τοῦ κόσμου μὲ τὴν ἀνθρώπινην θέλησιν καὶ ἀντίληψιν, ἔχει σήμερον ὁ ἄνθρωπος ἐνώπιόν του προβάλλει κατὰ κάποιον τρόπον τὸν ἑαυτόν του, οὕτως ὥστε νὰ δέχεται, ὅ,τι παρουσιάζεται εἰς τὸν κόσμον του, ὡς ἔαν ἦτο ἡ ἰδική του θέλησις καὶ ἡ ἰδική του ἀντίληψις. Ἐνῶ δηλαδὴ ἄλλοτε ὁ ἄνθρωπος ἐπέβαλε τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν κόσμον, σήμερον ὁ κόσμος ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἄνθρωπον. Οὐσιαστικῶς δηλαδὴ οἱ ὄροι σήμερον εἶναι ἀντεστραμμένοι: Προηγουμένως ὁ ἄνθρωπος ἐξημέρωσε τὸν κόσμον, εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὁ κόσμος ἐξημερώνει τὸν ἄνθρωπον. Ἄλλοτε ὁ ἄνθρωπος ἐπεχείρησε νὰ ἐγκατασταθῇ ἐντὸς τοῦ κόσμου, τώρα ὁ κόσμος ἐπιχειρεῖ νὰ ἐγκατασταθῇ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ τόλμημα τοῦ κόσμου ἐξηγεῖται ὅμως ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, δὲν ἀντιλαμβάνεται τὸν κόσμον ὡς κόσμον, ἀλλ' ὡς ἰδικήν του προέκτασιν πρὸς τὰ ἔξω.

Ἡ ἱστορία εὐρίσκεται καθ' ὁδὸν πρὸς τὴν ἄρσιν τῆς βασικῆς διαστάσεως ἀνθρώπος καὶ φύσις, ἐλευθερία καὶ ἀνάγκη, ὑποκειμενικὸν καὶ ἀντικειμενικόν. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι καὶ συγχρόνως δὲν εἶναι ἐλεύθερος,, εἶναι καὶ συγχρόνως δὲν εἶναι ὑποκείμενον. Ἡ γλώσσα λοιπὸν ἔχει ἀπὸ τοῦδε ὡς ἔργον νὰ παρουσιάσῃ αὐτὸν τὸν νεωτερισμὸν εἰς τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, τὴν ἐξαφάνισιν τῆς φύσεως, τοῦ ἀπέναντι, τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ὑπερνικηθῶν, δηλαδὴ νὰ περιγραφῶν καὶ τὴν ἐμφάνισιν ἐνὸς κόσμου, ὁ ὁποῖος ἀντίκειται, ἐφ' ὅσον ἔχει ἐκεῖνος τὸν ἄνθρωπον ὡς ἀπέναντι καὶ ὑπακούει, καθ' ὃν χρόνον ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἄνθρωπον. Εὐρίσκεται σήμερον ἡ γλώσσα ἐνώπιον τοῦ αἰτήματος νὰ ἐσωτερικεύσῃ τὴν ἀπουσίαν τῆς διαστάσεως μεταξύ πνεύματος καὶ ὕλης. Ἐκ τῆς ἐσωτερικεύσεως αὐτῆς, ἐκ τῆς δημιουργίας ἐντὸς τῆς τεχνικῆς ἐνὸς πνευματικοῦ χώρου διὰ

τὸν ἄνθρωπον, δὲν ἐξαρτᾶται μόνον τὸ μέλλον τῆς ἱστορίας, ἀλλ' ἴσως κατορθώσῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ καθαρῶς ἐσωτερικοῦ του χώρου.

ΑΝΑΤΟΛΗ ΚΑΙ ΔΥΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΟΡΙΖΟΝΤΟΣ. Ἡ γλῶσσα τῆς τεχνικῆς ἔχει σήμερον τὴν ἰδιοτυπίαν νὰ μὴ προκύπτῃ ἐκ τῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ νὰ εἰσάγῃ αὐτὴν τὴν σχέσιν. Τοῦτο εἶναι κοσμοϊστορικῆς σημασίας, διότι σημαίνει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διαθέτει τὴν λέξιν προτοῦ νὰ γνωρίσῃ τὰ ἀντικείμενά της, δηλαδὴ γνωρίζει τὸν κόσμον προτοῦ νὰ σχετισθῇ μαζί του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον περαιτέρω σημαίνει, ὅτι ἀπὸ μίας ὠρισμένης ἀπόψεως ἡ λέξις ἔχει ἀντικαταστήσει τὴν πραγματικότητα.

Μέχρις οὗτο ἀνέτειλεν ἡ ἐποχὴ μας ὁ ἄνθρωπος ἐγνώριζε τὸ πρᾶγμα, τὸ περιέβαλλε προηγουμένως μὲ τὴν ἐρευνητικὴν του σιωπὴν, τὸ ἐχώριζεν ἐκ τῶν ἄλλων πραγμάτων, τὸ ἔπαιρνε εἰς τὰ χέρια του, τὸ ἀφωμοίωνε ἢ ἐτοποθέτει τὴν ὑπαρξίν του πλησίον του, διεπίστωνε τὴν διάθεσιν καὶ τὰ γνωρίσματά του καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔδιδε τὴν πρόσκλησιν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γλῶσσαν. Ἡ πρόσκλησις αὕτη ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ πράγματος. Μὲ τὴν ὀνομασίαν του τὸ πρᾶγμα ἔπαυε νὰ εἶναι κάτι τὸ φοβερὸν καὶ τὸ ἄγνωστον, νὰ ἔχῃ ἰδικὴν του θέλησιν καὶ ἐπολιτογραφεῖτο εἰς τὸν ἀνθρώπινον κόσμον. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου ἦτο τὸ ἐπισκεπτῆριον τοῦ πράγματος, διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Διὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος τῶν πρωτογόνων κοινωνιῶν καὶ ὄχι μόνον ἐκεῖνος ἐνόμισεν, ὅτι τὸ ὄνομα ἦτο ἡ ἐπίσημος παρουσία τοῦ πράγματος, ὅ,τι τὸ πρᾶγμα ἦτο εἰς τὴν οὐσίαν του, ὥστε μέσῳ τοῦ ὀνόματός του νὰ τὸ διαθέτῃ καὶ νὰ τοῦ προσφέρῃ τὴν θέσιν, ἢ ὁποῖα τοῦ ἀρμόζει. Ὅταν λοιπὸν ὠνόμαζε τὸ πρᾶγμα, ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο ὁ κύριος τοῦ πράγματος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ κόσμος ἔχασε τὴν δαιμονικὴν του διάστασιν καὶ προσέλαβεν ἀνθρώπινον πρόσωπον. Ἡ γλῶσσα ὑπῆρξε τὸ μέγα ὄπλον τοῦ ἀνθρώπου ἐναντίον τῶν ἐξωτερικῶν ἀπειλῶν, τὸ ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ ἄνθρωπος ἐτακτοποίησε τὸν κόσμον καὶ εἰς τὸ κέντρον του ἐτοποθέτησε τὴν ὑπαρξίν του. Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐμπειρίας τῶν πραγμάτων ὑπῆρξεν ὁ ἄνθρωπος τῆς γλωσσικῆς ἐκφράσεως, ὅπως τὴν χρησιμοποιοῦμεν ἀκόμη καὶ σήμερον. Ἡ γλῶσσα ἦτο τὸ σύμβολον τῆς κυριαρχίας του ἐπὶ τοῦ κόσμου καὶ συνάμα ὁ σύνδεσμός του πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ κόσμου. Ἐὰν καὶ σήμερον ὁ κόσμος ἀποκτᾶ πάλιν δαιμονικὸν χαρακτήρα, ὅπως συνέβη ἐπίσης μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ συνδέσμου πρὸς τὴν οὐσίαν του, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει, ὅπως καὶ τότε, νὰ ζῆ ἐξ ἐνὸς πνεύματος, εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ ὁποῖου δὲν εἰσχωρεῖ ὁ πραγματικὸς κόσμος.

“Όταν ἡ γλῶσσα ἐπεχείρησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ ἐξακριβώσῃ, τί εἶναι ὁ κόσμος, ἡ λέξις εἶχε παύσει νὰ εἶναι τὸ πρῶγμα εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἶχεν ἀποκτήσει μίαν ἀνεξαρτησίαν, ἡ ὁποία ἐπέτρεπεν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ τὸ συνδυάσῃ πρὸς τὰ λοιπὰ πράγματα τοῦ κόσμου, νὰ διαπιστώσῃ ἐξαρτήσεις, κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ εὐρύνη τὸν τομέα τῆς δικαιοδοσίας του καὶ νὰ γίνῃ κύριος ὄχι μόνον τῶν ἐκάστοτε πραγμάτων, ἀλλὰ συνεχῶς μεγαλυτέρων περιοχῶν καὶ τελικῶς, μετὰ τὴν ἐπιστημονικὴν στροφὴν τῆς ἱστορίας πρὸς τὰ πράγματα, ὁλοκλήρου τῆς πραγματικότητος. Ἡ τεχνικὴ ὑπῆρξεν ἡ κατάληψις τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, ἡ ἐξάπλωσις τοῦ κράτους τῆς γλώσσης εἰς ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ πραγματικοῦ κόσμου.

Ἦτο φυσικόν, μετὰ τὴν γλωσσικὴν τῆς ἥτταν, ἡ πραγματικότης νὰ προσλάβῃ δευτερεύουσαν σημασίαν, νὰ χάσῃ μετὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς τὴν παιδαγωγικὴν τῆς ἀξίαν καὶ νὰ ταπεινωθῇ ὑπὸ τὸ πέλημα τοῦ τελευταίου ἐπιγόνου τῆς γλώσσης. Μετὰ τὴν ταπείνωσιν αὐτὴν, ἡ τεχνικὴ ἀνέλαβε νὰ κατασκευάσῃ διὰ τὸν ἄνθρωπον ὄχι μόνον τὰ τμήματα καὶ τὰ συμβάντα τῆς νέας πραγματικότητος, ἀλλὰ νὰ τοῦ προσφέρῃ ἔτοιμα καὶ τὰ γλωσσικά του χαρακτηριστικά. Ὁ ἄνθρωπος παραλαμβάνει λοιπὸν σήμερον τὸ πρῶγμα καὶ τὸ ὄνομα ταυτοχρόνως. Ὅνομα καὶ πρῶγμα ὅμως δὲν συμπίπτουν, δὲν πρόκειται δηλαδὴ περὶ τοῦ γεγονότος τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ γεγονότος τοῦ κόσμου, ἀλλὰ περὶ ἐνὸς προϊόντος, μιᾶς ἐμφανίσεως τοῦ κόσμου, μετὰ τῶν ἰδιοτήτων τῆς ὁποίας ἀνήκει καὶ τὸ ὄνομά της. Εἰς ἄλλας περιπτώσεις ὁ ἄνθρωπος διαθέτει μόνον τὸ ὄνομα καὶ παραδέχεται νὰ ὁμιλῇ ἀπόντος τοῦ πράγματος. Ἡ ἀντιστροφή τῆς σχέσεως ἐμπειρία καὶ λέξις χαρακτηρίζει ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐξῆς τὴν ἐποχὴν μας.

ΦΥΣΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΗΝ ΤΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΝ. Συμβαίνει λοιπὸν σήμερον ὁ ἄνθρωπος νὰ ἔχῃ ὑπ’ ὄψιν του ἀντικείμενα καὶ γνωρίσματα τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, χωρὶς νὰ τὰ ἔχῃ ποτέ του ἀντικρύσει. Τὸ φαινόμενον παρουσίασε τὴν παραδειγματικὴν του ὄψιν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πυρηνικῆς φυσικῆς καὶ διὰ τοῦτο πρώτη ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη προσέκρουσεν εἰς τὰ ὅρια τῆς γλώσσης. Βεβαίως τίποτε δὲν ἐμποδίζει τὴν φυσικὴν νὰ δίδῃ ὀνόματα εἰς τὰ φαινόμενα, διὰ τὰ ὁποία ἀποκλείεται ἡ ἄμεσος ἐμπειρία, ἀλλὰ τὰ ὀνόματα αὐτὰ εἶναι κατὰ κάποιον τρόπον ὑποπροϊόντα τῶν μηχανημάτων, τὰ ὁποία διαπιστώνουν, εἰς τὴν ὕλην, ὅ,τι δὲν χωρεῖ εἰς τὴν γλῶσσαν. Δι’ αὐτὸν τὸν λόγον τὸ οὐσιαστικὸν περιεχόμενον τῶν ὀνομάτων αὐτῶν, ὅ,τι ἀκριβῶς συμβαίνει εἰς τὸν ὑπατομικὸν χῶρον, δὲν γίνεται ἀντιληπτὸν γλωσσικῶς, ἀλλ’ ὑπολογίζεται διὰ τῆς ἀριθμητικῆς, τῆς ἐπιστήμης, ἡ ὁποία ἀγνοεῖ τὰ περιεχόμενα τῶν πραγμάτων. Τὰ ὀνόματα τῆς φυ-

σικής επιστήμης είναι διὰ τούτο σύμβολα ἀριθμητικῶν σχέσεων. Ἀφ' ὅτου τὸ ἀντικείμενον τῆς φυσικῆς ἐρεύνης ἔπαυσε νὰ ὑπόκειται εἰς τὴν ἄμεσον πείραν, δὲν ἐσταμάτησε λοιπὸν ἡ ἐξέλιξις τῆς επιστήμης, ἔπαυσεν ὁμοίως ἡ γλῶσσα νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας της εἰς τὴν ἐρευναν καὶ ἀντὶ νὰ τὴν ὑποδοθήσῃ, μὲ τὸ ἐμπειρικὸν της περιεχόμενον τὴν ἀνατρέπει. Ἡ φυσικὴ ἀπαιτεῖ ὡς ἐκ τούτου, διὰ νὰ συλλάβῃ τὴν οὐσίαν τοῦ ἔργου της, μίαν νέαν γλῶσσαν καὶ ἀπὸ τῆς Πνυκὸς ἐπικαλεῖται τὴν ποιητικὴν ἔμπνευσιν¹, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ἱκανοποιεῖται μὲ τὰς μαθηματικὰς συναρτήσεις.

Ἀκριδῶς τὸ ἴδιον συμβαίνει ὁμοίως καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐντὸς τοῦ κόσμου τὸν ὅποιον δημιουργοῦν ἐκτὸς τῶν παραστάσεων, συναγωνίζονται μεταξὺ τῶν μὲ τὴν παραστατικὴν τῶν γλῶσσαν εἰς παρεξηγήσεις καὶ πρὸς τὸ παρὸν διευθετοῦν τὰ κοινωνικὰ γεγονότα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀριθμητικῶν σχέσεων. "Ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον, ὁ ὅποιος δὲν ἀνέχεται τὴν ἄμεσον πείραν, συμβαίνει λοιπὸν καὶ εἰς τὸν κόσμον τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ὁ ὅποιος ἐξακολουθεῖ νὰ παρουσιάζεται εἰς τοὺς ἀνθρώπους μετημφισμένος εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνοι ἐννοοῦν, χωρὶς νὰ προδίδῃ τὴν πραγματικὴν του φύσιν. Οἱ ἄνθρωποι ζοῦν εἰς τὴν ἐποχὴν μας αὐτὴν ἀκριδῶς τὴν παρεξήγησιν, ἐφ' ὅσον εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι γνωρίζουν τὸν σημερινὸν κόσμον, ὅπως ἐγνώριζον τὸν κόσμον τῆς φύσεως καὶ διὰ τῆς γλωσσικῆς αὐτῆς καὶ μόνον αὐταπάτης παρασύρονται ὑπὸ τοῦ κόσμου, χωρὶς καὶ ὅταν ἀκόμη κασσανδρεύουν, νὰ ὑποπτεύουν τὴν κατεύθυνσιν.

Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ ΩΣ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας συμβαίνει οἱ ἄνθρωποι νὰ ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἐννοοῦν τὰ ἐπίκαιρα πράγματα ταυτοχρόνως μὲ τὴν πληροφορίαν, ὅτι ὑπάρχουν. Αἰφνιδίως ἐπὶ παραδείγματι σχηματίζουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι «τὰ προϊόντα Μασκαρα φιλια Λιντ δὲν ἐρεθίζουν τὰ μάτια». Τὸ πρᾶγμα ἔχει διαπιστωθῆ χωρὶς τὴν συμμετοχὴν τῶν καὶ χρειάζεται μόνον ἐκ μέρους τῶν ἐπικύρωσιν. Ἡ ἐμπειρία τοῦ κόσμου εἰς τὴν ἐποχὴν μας συσκευάζεται καὶ προσφέρεται εἰς τὸν ἄνθρωπον, χωρὶς νὰ πρέπει ἐκεῖνος νὰ σπαταλήσῃ χρόνον διὰ τὴν ἀπόκτησίν της. Σήμερον δηλαδὴ προσφέρεται εἰς τὸν ἄνθρωπον προκαθορισμένη ἡ σχέσις του πρὸς τὸ πρᾶγμα καὶ μάλιστα ἡ τελικὴ της φάσις, ὅπως θὰ κατέληγεν εἰς τὴν γλῶσσαν.

Ἡ πείρα τοῦ κόσμου δι' αὐτὴν γλῶσσαν τούλάχιστον δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἀναγκαία, ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ προϋπέθετε μίαν ἰδιαιτέραν εἰδίκευσιν δι' ὅλα ἀνεξαρτήτως τὰ πράγματα. Διὰ τούτο ἡ γλῶσσα,

1. Werner Heisenberg, «Καθημερινή» 4-6-64.

ἐφ' ὅσον ἀναφέρεται εἰς τὴν προμήθειαν τοῦ πράγματος καὶ κατόπιν εἰς τὴν χρῆσιν του, ἔγινε μέλημα εἰδικῶν ὑπηρεσιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ κοινοῦ ἐκπροσωποῦν τὴν σχέσιν ἀνθρώπου καὶ πράγματος. Εἴτε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ ἐλέγξῃ τὸ πρᾶγμα εἴτε ὄχι, ἐκεῖνο καθορίζει σήμερον ἐκ τῶν προτέρων τὸ ὄνομα καὶ τὴν ιδιότητά του. «Ὁ κολυνὸς καταστρέφει τὴν τεριδόνου». Διὰ νὰ λάβῃ ἐμπειρίαν τοῦ γεγονότος, ὁ ἄνθρωπος πρέπει προηγουμένως νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ιδιότητα τοῦ πράγματος. Δὲν προμηθεύεται δηλαδὴ τὸ πρᾶγμα, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι εἶναι χρήσιμον, ἀλλ' ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι εἶναι χρήσιμον, τὸ προμηθεύεται. Ἐὰν μετὰ τὴν χρῆσιν τοῦ κολυνοῦ χαλάσῃ τὰ δόντια του, τοῦτο φυσικὰ δὲν ὀφείλεται εἰς τὸν κολυνόν· ἐὰν ὅμως δὲν χαλάσῃ, ὁ κολυνὸς ἐπαληθεύει τὴν ιδιότητά του. Ἐπανέρχεται λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν μαγείαν: Ἐὰν μετὰ τοὺς ἐξορκισμοὺς τὸ κακὸν ἐπιμένῃ ἢ παρουσιασθῇ, αὐτὸ θὰ σημαίνῃ ἐπέμβασιν ἄλλων κακῶν πνευμάτων, ἐὰν ὅμως ἐξαφανισθῇ ἢ δὲν παρουσιασθῇ, εἴτε τὸ πρᾶγμα εἶναι εἴτε δὲν εἶναι ἀποδείξιμον, ὀφείλεται εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν ἐξορκισμῶν.

Ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει νὰ σχετίζεται πρὸς τὰ πράγματα, χωρὶς νὰ τὰ γνωρίζῃ. Συνάπτει σχέσεις πρὸς τὸν κόσμον, ἀπλῶς καὶ μόνον ἐπειδὴ ἡ γλῶσσα ἀναπηδᾷ μέσα του, ὡς ἐὰν εἶχε προηγηθῇ ἡ ἐμπειρία. Τρέπεται πρὸς τὴν πραγματικότητα, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἰδέαν τῆς πραγματικότητος καὶ παραδίδεται εἰς ὅ,τι τοῦ ἐπιβάλλει ἡ γλωσσικὴ τῆς προβολῆς. Κάποτε γνωστά του πράγματα παραμένουν διὰ δίου ἀπλᾶ ὀνόματα, χάριν τῶν ὁποίων ὅμως ἐργάζεται, ἀγωνιᾷ, ἐνθουσιάζεται καὶ ὅν χρειασθῇ, ἀποθνήσκει. Γνωρίζει ἐπὶ παραδείγματι, ὅτι διὰ τὴν ὑπαρξίν του ἔχουν σημασίαν ἠλεκτρονικοὶ ἐγκέφαλοι, σταθμοὶ συσκευῶν ραντάρ καὶ πύραυλοι πόλαρις. Ἐφ' ὅρου ζωῆς ἡ ὑπαρξις τῶν πραγμάτων αὐτῶν, διὰ τὰ ὁποῖα ἢ ἐκ τῶν ὁποίων ζῆ, ἔχει ἀποκλεισθῇ ἐκ τοῦ προσωπικοῦ του ὀρίζοντος. Ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος αὐτοῦ ἀνατέλλουν μόνον τὰ ὀνόματά των, κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὰ ὁποῖα συζητεῖ καὶ συμμορφώνεται. Ὁ ἄνθρωπος δηλαδὴ σήμερον ἀρχίζει νὰ κατοικῇ ἐντὸς ἐνὸς γλωσσικοῦ χώρου, νὰ ἐγκαταλείπῃ τὸν κόσμον καὶ νὰ ἐγκαθίσταται εἰς τὴν γλῶσσαν.

Βεβαίως εἰς τὰ γλωσσικά του ἐνδiciαιτήματα εἶναι δυνατὸν νὰ παραλάβῃ εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις καὶ τὰ πραγματικά των ἀντικρύσματα, ὥστε μεταξὺ ὀνόματος καὶ πράγματος νὰ ἐπέλθῃ πλήρης ἀναλογία. Ὅπως ὅμως τὸ πρᾶγμα εἶχε καταλήξῃ εἰς τὴν γλωσσικὴν του ἔκφρασιν πρὸ τῆς ἀφίξεώς του εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πείρας καὶ μετὰ τὴν εἰσοδόν του εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν δὲν ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ τροποποιήσῃ τὴν ἔκφρασίν του, ἀλλὰ τὸ πολὺ νὰ ὑποστηρίξῃ τοῦ λόγου τὸ ἀληθές. Τὰ πράγματα λοιπὸν μένουσιν καὶ ἀφοῦ εἰσέλθουν εἰς τὴν πείραν ἐκτὸς τοῦ λόγου. Πῶς οὐσιαστικῶς λειτουργοῦν τὰ ἀντίστοιχα τῶν ὀνομάτων "Αγκφα, Μπός, Γκρούντιγκ, Χοῦβερ, Μπλάου-πουνκτ, εἶναι μία ὑπόθεσις, ἡ ὁποία δὲν ἐνδιαφέρει τὸν παραλήπτην,

ἀλλὰ τὸν προμηθευτήν. Διὰ τοῦτο τὸ μόνον πράγμα, τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῆ περὶ τῶν τεχνικῶν πραγμάτων, εἶναι 1ον ὅτι λειτουργοῦν, 2ον ὅτι ἔπαθαν βλάβην καὶ 3ον ὅτι εἶναι συγκριτικῶς καλύτερα τῶν παρμοίων.

Ἡ τελευταία ὅμως ἔκφρασις εἶναι συνήθως ἐπανάληψις μιᾶς προτάσεως, ἢ ὁποία μὲ δυσκολίαν ἐπαληθεύεται. Τὰ σημερινὰ πράγματα θεωροῦνται ἀνεξαιρέτως μοναδικὰ εἰς τὸ εἶδος των καὶ πείθουν τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι πράγματι εἶναι, μὲ μίαν γλώσσαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπουσιάζει ὁ ἐνδιαφερόμενος. Ἄντι νὰ γνωρίζουν τὰ πράγματα τῶν, οἱ ἐνδιαφερόμενοι σήμερον σχετίζονται μὲ τὴν δι' ὅλους κοινὴν των ἐπιφάνειαν. "Ὅλοι εἶναι δυνατόν νὰ ἐγγράψουν τὴν φωνὴν των εἰς τὸ μαγνητόφωνον, εἴαν πατήσουν ὠρισμένα πλήκτρα· πῶς ὅμως συμβαίνει ἢ ἠχοληψία, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ τὸ μάθουν. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου τὸ μαγνητόφωνον, πλὴν τοῦ ὅτι ἐξυπηρετεῖ τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἀποτελεῖ θέμα συνομιλίας, διότι ἡ συζήτησις θὰ ὠμοίαζε μὲ τὴν ἀνταλλαγὴν ἐντυπώσεων δύο πιθήκων, οἱ ὁποῖοι κινοῦν ἀλληλοδιαδόχως τὰ ἐξαρτήματα ἐνὸς μηχανήματος, λόγου χάριν ἐνὸς μαγνητοφώνου καὶ κατόπιν ἐξηγοῦν ὁ μὲν εἰς τὸν δέ, περὶ τίνος πρόκειται. Μεταξὺ πιθήκων καὶ ἀνθρώπων ἐνώπιον τῆς συσκευῆς αὐτῆς δὲν ὑπάρχει καμμία διαφορά, πλὴν τοῦ ὅτι οἱ δεῦτεροι πληροφοροῦνται τὴν χρῆσιν διὰ τῆς γλώσσης, πράγμα τὸ ὁποῖον οἱ πρῶτοι εἶναι ἴσως δυνατόν νὰ πράξουν διὰ τῆς μιμήσεως. Ἡ γλώσσα ἀναφέρεται σήμερον εἰς τὴν ὁμοιομορφίαν τῶν πράξεων, δηλαδὴ παύει νὰ αἰσθάνεται ὑποχρεώσεις ἐναντι τῆς οὐσίας τοῦ κόσμου. Ἡ χρῆσις εἰς τὴν ἐποχὴν μας συσκοτίζει τὸ εἶναι.